4 ZPŮSOBY VÝUKY ČTENÍ

Ve výzkumu PISA, který hodnotí znalosti a dovednosti patnáctiletých žáků, dosáhlo nejlepších výsledků Finsko, skupina anglicky mluvících zemí (Kanada, Nový Zéland, Austrálie, Irsko, Velká Británie), Korea, Japonsko a Švédsko. Výsledek *České republiky* byl *nižší* než průměrný výsledek zemí OECD.

Ve výzkumu PISA nebyly na rozdíl od výzkumu PIRLS zadávány dotazníky pro učitele, které by poskytly informace o způsobech výuky čtení. Naopak ve výzkumu PIRLS byly tyto dotazníky velmi podrobné a přinesly řadu zajímavých zjištění.

Ukázalo se, že *anglicky mluvící země* a *Švédsko,* které **ve výzkumu PISA** dosáhly *velmi dobrých výsledků,* používají velmi podobné způsoby výuky čtení.

Oproti nim stojí na druhé straně zejména nové členské země EU, u nichž rovněž můžeme sledovat určité společné rysy. Novým členským zemím se v řadě jevů přibližují země jižní Evropy. *Nové členské země EU* a země *jižní Evropy* naopak dosahovaly ve výzkumu PISA výsledků *podprůměrných*.

Z výše uvedených důvodů byly způsoby výuky podrobněji zkoumány právě v těchto zemích. Celkem jde o *18 zemí,* z toho je *15 zemí EU,* které se výzkumu PIRLS účastnily, a tři anglicky mluvící země: *USA, Nový Zéland* a *Kanada*.

ZPŮSOB PREZENTACE

Učitelé byli tázáni, zda se v rámci výuky věnují určitým aktivitám nebo zda využívají uvedené zdroje. Zároveň se měli vyjádřit k tomu, jak často tyto zdroje a aktivity zapojují do výuky. Mohli si vybrat z následujících možností:

- každý den nebo téměř každý den (dále jen *denně*),
- jednou nebo dvakrát týdně (*týdně*),
- jednou nebo dvakrát měsíčně (*měsíčně*),
- nikdy nebo téměř nikdy (*nikdy*).

Pro zjednodušení budeme v textu používat zkrácená označení těchto četností.

V **tabulkách** jsou údaje denně, týdně, měsíčně a nikdy převedeny na číselnou hodnotu, která udává, *kolikrát týdně* učitel využívá určitý zdroj nebo provozuje se žáky uvedenou aktivitu. Pokud se hodnota v tabulce blíží číslu 5, znamená to, že se tak děje denně, pokud se blíží číslu 1, znamená to týdně, 0,25 znamená měsíčně a 0 nikdy.

4.1 VYUŽITÍ ZDROJŮ

Učitelům byla položena otázka, jak často využívají následující zdroje:

- učebnice nebo čítankové materiály (dále jen *učebnice*),
- pracovní sešity nebo listy (*pracovní listy*),
- dětské noviny a/nebo časopisy (*časopisy*),
- počítačový software pro výuku čtení, např. CD-rom (*software*),
- materiály ke čtení na internetu např. webové stránky (*internetové materiály*),
- různé dětské knihy, např. romány, soubory povídek, literaturu faktu (*dětské knihy*),
- materiály z jiných předmětů.

Denně jsou v uvedených 18 zemích využívány zejména *učebnice* (průměrně 63 % učitelů), částečně pracovní listy (33 %), dětské knihy (23 %) a materiály z jiných předmětů (22 %), ostatní materiály využívá denně v průměru pouze 1-2 % učitelů.

Řada učitelů však některé materiály využívá spíše ***týdně***, jde zejména o *pracovní listy*, *dětské knihy* a *materiály z jiných předmětů*.

Měsíčně jsou v průměru nejvíce využívány *časopisy*.

Počítačový *software* a materiály z *internetu* ***nepoužívají*** v průměru tři čtvrtiny učitelů.

V tabulce 4.1 jsou země seřazeny podle toho, jak často jednotlivé zdroje využívají. Země, které je využívají nadprůměrně, jsou označeny *kurzivou*. Vedle každé země je uvedeno číslo, které vyjadřuje, kolik dní v týdnu je daný zdroj využíván.

Nejnižší počet zdrojů využívají země jižní Evropy: Itálie, Kypr a Řecko, nadprůměrně využívají pouze *jediný* zdroj, kterým jsou *učebnice*.

Česká republika nadprůměrně využívá *dva* materiály: vedle učebnic to jsou materiály z jiných předmětů.

Jak ukazuje tabulka 4.1, uvedené zdroje jsou v 18 zemích v průměru využívány v tomto *pořadí*: učebnice, pracovní listy, dětské knihy, materiály z jiných předmětů, časopisy, software a materiály z internetu.

Od výše uvedeného pořadí existují v jednotlivých zemích či skupinách zemí určité odchylky. Pokud se na pořadí využívání zdrojů v jednotlivých zemích podíváme blíže, zjistíme, že je možné země rozdělit do dvou základních skupin:[10]

[10] Na pomezí skupiny I a II se nachází Skotsko.

I. *Anglicky mluvící země* (s výjimkou Skotska), *Nizozemsko, Švédsko* a *Francie,* v nichž nejsou nejvyužívanějším zdrojem učebnice, ale nějaký jiný zdroj. Nejčastěji to jsou *dětské knihy,* v případě Francie to jsou *materiály z jiných předmětů.* V těchto zemích je rovněž upřednostňováno využívání materiálů z jiných předmětů před pracovními listy.

   Pro tuto skupinu je zároveň charakteristické, že jsou v nich učebnice a pracovní listy využívány podprůměrně a naopak nadprůměrně se využívají *dětské knihy* a *materiály z jiných předmětů*, dále pak *software* a *internetové materiály*.

II. *Nové členské země, Itálie, Řecko* a *Německo.* V těchto zemích jsou využívány spíše „oficiální" nebo nějakým způsobem garantované zdroje. Jde především o *učebnice* a *pracovní listy.* Dětské knihy se dostávají až na třetí nebo čtvrté místo.

   Oproti první skupině upřednostňují využití časopisů před využitím softwaru a materiálů z internetu.

Tabulka 4.1 – Využívání zdrojů jednotlivými zeměmi – počet dní v týdnu

učebnice	počet dní	pracovní listy	počet dní	dětské knihy	počet dní	materiály z jiných předmětů	počet dní	časopisy	počet dní	software	počet dní	internet. materiály	počet dní
Maďarsko	*4,94*	*Maďarsko*	*4,46*	*Švédsko*	*3,44*	*Švédsko*	*2,64*	*Francie*	*0,76*	*USA*	*0,75*	*Nový Zéland*	*0,33*
Slovensko	*4,92*	*Litva*	*4,30*	*Anglie*	*3,22*	*Kanada*	*2,22*	*Slovensko*	*0,70*	*Nový Zéland*	*0,41*	*Kanada*	*0,29*
Kypr	*4,83*	*Lotyšsko*	*3,20*	*USA*	*3,18*	*USA*	*2,14*	*USA*	*0,60*	*Nizozemsko*	*0,38*	*USA*	*0,23*
Lotyšsko	*4,80*	*Slovinsko*	*2,91*	*Nový Zéland*	*2,96*	*Francie*	*1,99*	*Švédsko*	*0,46*	*Švédsko*	*0,27*	*Anglie*	*0,21*
Řecko	*4,78*	*Německo*	*2,90*	*Kanada*	*2,61*	*Německo*	*1,84*	*Litva*	*0,43*	*Anglie*	*0,25*	*Švédsko*	*0,19*
Litva	*4,73*	Skotsko	2,07	*Skotsko*	*2,17*	*Anglie*	*1,80*	*Slovinsko*	*0,43*	*Skotsko*	*0,22*	Nizozemsko	0,08
ČR	*3,70*	USA	2,06	*Nizozemsko*	*1,95*	*Nový Zéland*	*1,75*	Nový Zéland	0,32	*Kanada*	*0,21*	Skotsko	0,08
Skotsko	*3,67*	Kanada	1,96	Francie	1,31	*Slovinsko*	*1,69*	Maďarsko	0,31	Francie	0,14	Kypr	0,07
Itálie	*3,66*	Itálie	1,79	Lotyšsko	1,21	**ČR**	1,61	Kypr	0,31	Německo	0,09	Francie	0,06
Slovinsko	3,22	Řecko	1,77	Itálie	1,15	Nizozemsko	1,57	Lotyšsko	0,30	Slovinsko	0,08	Itálie	0,04
USA	3,09	Anglie	1,76	Litva	1,02	Řecko	1,48	Itálie	0,30	Itálie	0,06	Německo	0,03
Německo	2,63	Slovensko	1,64	**ČR**	0,97	Litva	1,46	Řecko	0,28	Kypr	0,03	Slovinsko	0,03
Anglie	2,58	Francie	1,38	Slovinsko	0,84	Skotsko	1,43	Německo	0,24	**ČR**	0,03	Maďarsko	0,02
Nový Zéland	2,55	Kypr	1,37	Slovensko	0,81	Maďarsko	1,21	Kanada	0,24	Litva	0,02	Řecko	0,02
Kanada	2,46	**ČR**	1,34	Německo	0,74	Kypr	1,17	Anglie	0,23	Maďarsko	0,01	**ČR**	0,01
Francie	1,97	Švédsko	1,34	Maďarsko	0,72	Itálie	1,01	**ČR**	0,23	Lotyšsko	0,01	Litva	0,01
Švédsko	1,70	Nizozemsko	1,31	Kypr	0,68	Lotyšsko	0,79	Nizozemsko	0,23	Slovensko	0	Lotyšsko	0
Nizozemsko	1,66	Nový Zéland	1,14	Řecko	0,60	Slovensko	0,77	Skotsko	0,13	Řecko	0	Slovensko	0
průměr	3,44	průměr	2,15	průměr	1,64	průměr	1,59	průměr	0,36	průměr	0,16	průměr	0,09

V tabulce 4.2 jsou u všech zemí uvedeny jednotlivé zdroje v tom pořadí, ve kterém se v příslušné zemi využívají. Zdroje, které jsou vzhledem k ostatním zemím využívány nadprůměrně, jsou označeny *kurzivou*.

Například v **České republice** je pořadí využívání zdrojů následující: učebnice, materiály z jiných předmětů, pracovní listy, dětské knihy, časopisy, software a internetové materiály. Nejčastěji využívané materiály patří zároveň ke zdrojům, které jsou vzhledem k ostatním zemím využívány nadprůměrně.

Naproti tomu například v Nizozemsku jsou nejčastěji využívaným zdrojem dětské knihy, za nimiž následují učebnice, materiály z jiných předmětů, pracovní listy atd. Učebnice, ačkoli jsou v tomto pořadí na druhém místě, jsou vzhledem k ostatním zemím využívány podprůměrně a naopak nadprůměrně je vedle dětských knih využíván také software.

Tabulka 4.2
Pořadí využívání jednotlivých zdrojů v 18 zemích

pořadí	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Švédsko	*dětské*	*jiné*	učebnice	listy	*časopisy*	*software*	*internet*
USA	*dětské*	učebnice	*jiné*	listy	*software*	*časopisy*	*internet*
Kanada	*dětské*	učebnice	*jiné*	listy	*internet*	časopisy	*software*
Anglie	*dětské*	učebnice	*jiné*	listy	*software*	časopisy	*internet*
Nový Zéland	*dětské*	učebnice	*jiné*	listy	*software*	*internet*	časopisy
Nizozemsko	*dětské*	učebnice	*jiné*	listy	*software*	časopisy	internet
Francie	*jiné*	učebnice	listy	dětské	časopisy	software	internet
Skotsko	*učebnice*	*dětské*	listy	jiné	software	časopisy	internet
ČR	*učebnice*	*jiné*	listy	dětské	časopisy	software	internet
Itálie	*učebnice*	listy	dětské	jiné	časopisy	software	internet
Slovensko	*učebnice*	listy	dětské	jiné	časopisy	software	internet
Řecko	*učebnice*	listy	jiné	dětské	časopisy	internet	software
Kypr	*učebnice*	listy	*jiné*	dětské	časopisy	internet	software
Slovinsko	učebnice	*listy*	*jiné*	dětské	*časopisy*	software	internet
Německo	*listy*	učebnice	jiné	dětské	časopisy	software	internet
Lotyšsko	*učebnice*	*listy*	dětské	jiné	časopisy	software	internet
Litva	*učebnice*	*listy*	jiné	dětské	časopisy	software	internet
Maďarsko	*učebnice*	*listy*	jiné	dětské	časopisy	internet	software
průměr	učebnice	listy	dětské	jiné	časopisy	software	internet

4.1.1 UČEBNICE A ČÍTANKY

Učebnice jsou ve sledovaných 18 zemích v průměru nejčastěji využívaným materiálem. Jak bylo již uvedeno, nejčastěji jsou využívány denně. Obecně lze říci, že učebnice jsou nadprůměrně využívány *novými členskými zeměmi EU*, *Skotskem*, *Řeckem* a *Itálií*.

Závislost výsledku na četnosti využívání učebnic a čítanek

V následujících dvou grafech je pro skupinu sledovaných 18 zemí a samostatně ještě pro ČR uvedena četnost využívání učebnic a dále průměrný bodový výsledek žáků v závislosti na četnosti využívání učebnic jejich učiteli. Jak se ukazuje, žáci, kteří používají učebnice denně, nedosahují nejlepších výsledků. Znamená to, že každodenní využívání učebnic neovlivňuje pozitivně výsledek žáků, přestože z výše uvedených sedmi materiálů je tento používán nejvíce.

Graf 4.1
Podíl učitelů podle četnosti využívání učebnic nebo čítanek

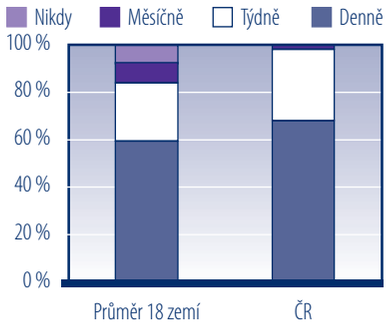

Graf 4.2
Průměrný výsledek žáků podle četnosti využívání učebnic nebo čítanek

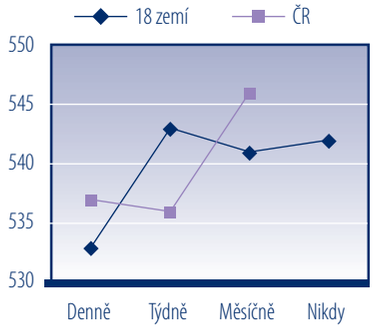

4.1.2 PRACOVNÍ LISTY

Pracovní listy jsou druhým nejvyužívanějším zdrojem, třetina učitelů je v průměru používá denně a téměř polovina týdně, vůbec s tímto zdrojem nepracuje asi 8 % učitelů. V **České republice** pracovní listy denně využívá pouze 19 % učitelů, téměř jedna čtvrtina je nevyužívá nikdy, což je nejvíce ze všech sledovaných zemí.

4.1.3 DĚTSKÉ KNIHY

Dětské knihy stojí na pomezí toho, zda jsou využívány jako *základní* nebo jako *doplňkový* materiál. Denně tento materiál využívá v průměru 23 % učitelů, týdně 38 % a měsíčně 36 % učitelů.

Podle četnosti využívání dětských knih můžeme země rozdělit na dvě skupiny:

- *skupina I:* země, které využívají dětské knihy jako *základní materiál* (anglicky mluvící země, Nizozemsko a Švédsko),
- *skupina II:* země, které využívají dětské knihy jako *doplňkový materiál* (**Česká republika**, Francie, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Německo, Maďarsko, Řecko, Slovensko a Slovinsko).

Encyklopedie

Švédsko má tradičně celou řadu vysoce kvalitních dětských knih pro všechny ročníky. Mnoho učitelů volí pro svoji výuku čtení model, kdy kombinují čtení dětských knih a čítanek, ale také využívají texty, které vytvořily samy děti.

Mapa 4.1
Skupiny zemí podle způsobu využívání dětských knih

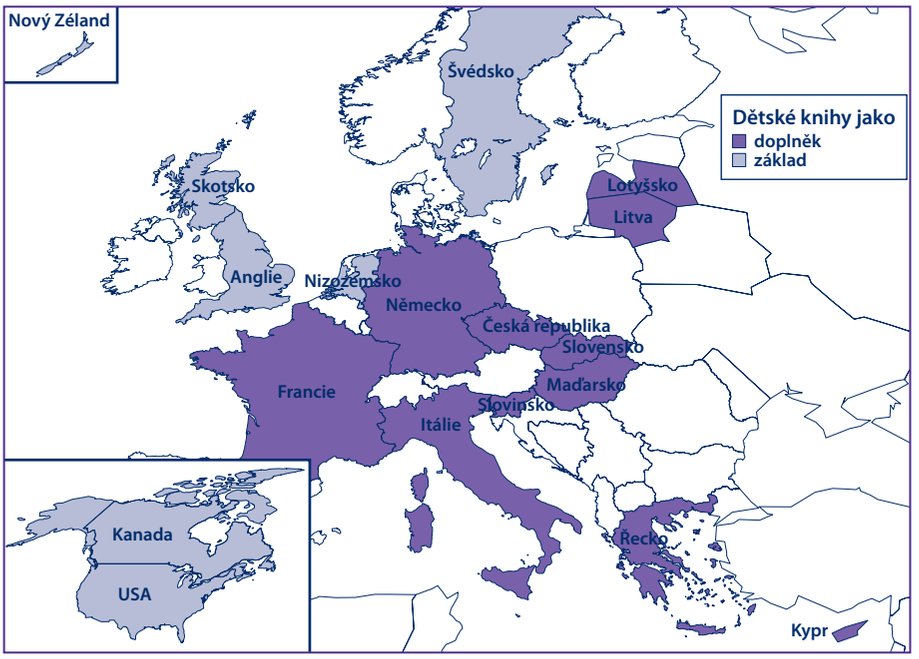

K využívání dětských knih při výuce se vedle učitelů vyjadřovali také ředitelé škol. Ředitelé měli odpovědět, zda učitelé v jejich škole využívají od první do čtvrté třídy při výuce čtení dětské knihy jako základní materiál nebo jako doplněk, zda je vůbec nepoužívají nebo zda to záleží na učiteli.

Když porovnáme výpovědi učitelů s výpověďmi ředitelů škol, ukáže se, že v zemích, kde ředitelé odpovídali, že jejich učitelé používají dětské knihy při výuce jako *základní materiál*, je velké procento učitelů, kteří je používají *denně* (viz graf 4.3). Z grafu je rovněž patrné, že s výjimkou Francie mají ředitelé poměrně dobrou představu o tom, jak jejich učitelé dětské knihy využívají.

Graf 4.3
Podíl ředitelů uvádějících dětské knihy jako základní materiál a podíl učitelů, kteří dětské knihy používají denně

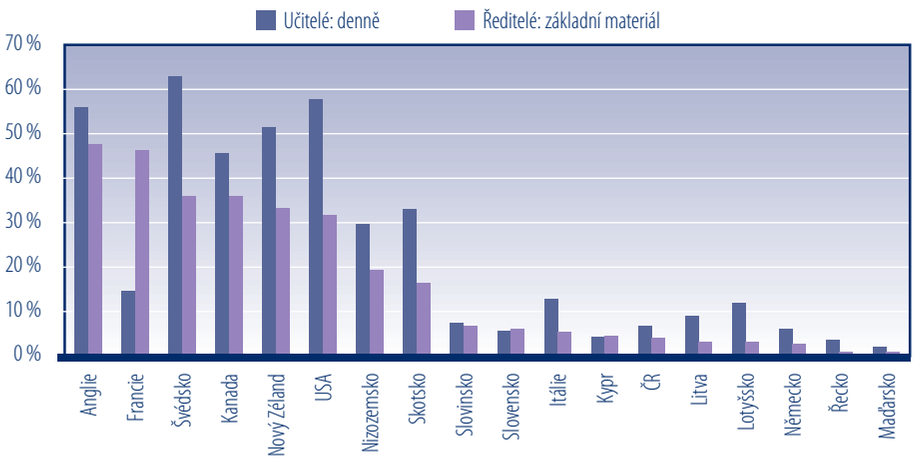

Závislost výsledku žáků na četnosti využívání dětských knih

V grafech 4.4 a 4.5 je uvedena četnost využívání dětských knih a dále průměrné výsledky žáků v závislosti na četnosti jejich využívání pro výše uvedené dvě skupiny zemí a pro Českou republiku.

Protože téměř ve všech zemích existuje jen velmi malé procento učitelů, kteří dětské knihy nevyužívají vůbec (v průměru asi 3 %), jsou kategorie měsíčně a nikdy sloučeny do jedné kategorie.

Jak se ukazuje, ve všech skupinách klesá bodový výsledek zejména u těch žáků, jejichž učitelé využívají dětské knihy pouze měsíčně nebo ještě méně často. Zdá se, že žáci, kteří s dětskými knihami pracují při vyučování zřídka, dosahují horších výsledků než ti, kteří s nimi pracují denně nebo alespoň týdně.

Učitelů, kteří dětské knihy využívají pouze měsíčně, je v **České republice** 40 % a jejich žáci dosáhli nejhorších výsledků.

Graf 4.4
Podíl učitelů podle četnosti využívání dětských knih

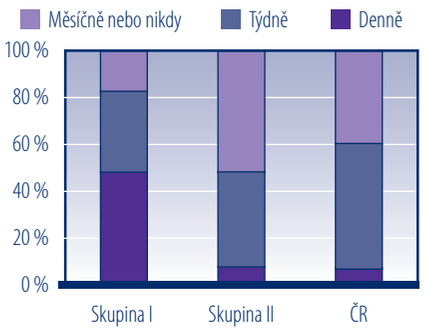

Graf 4.5
Průměrný výsledek žáků podle četnosti využívání dětských knih

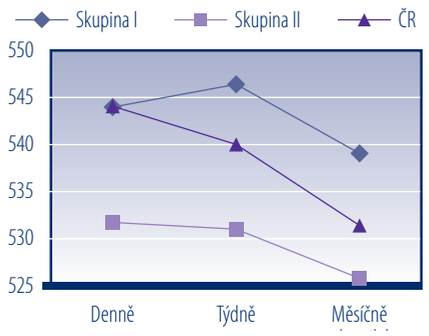

4.1.4 MATERIÁLY Z JINÝCH PŘEDMĚTŮ

Materiály z jiných předmětů jsou využívány obdobně jako dětské knihy, to znamená, že je denně využívá v průměru o něco více než 20 % učitelů a týdně téměř 40 % učitelů. V **České republice** jsou tyto údaje téměř totožné.

4.1.5 ČASOPISY

Časopisy jsou využívány pouze okrajově, to znamená že denně se nevyužívají téměř nikde, v některých zemích s nimi pracují týdně, ale ve většině zemí pouze *měsíčně*. V **České republice** časopisy týdně využívá 5 % učitelů, měsíčně 71 % a vůbec je nevyužívá 24 % učitelů.

Alespoň *týdně* časopisy využívají nejvíce učitelé ve Francii (31 %), na Slovensku (40 %) a v USA (45 %).

Naopak nejvíce učitelů, kteří časopisy nevyužívají *nikdy*, je v Kanadě (52 %), v Nizozemsku (60 %) a ve Skotsku (72 %). Nejméně jich je na Slovensku (4 %).

Vliv třídní knihovny (čtenářského koutku) na využívání časopisů v ČR
V **České republice** 56 % učitelů uvedlo, že nemají třídní knihovnu nebo v ní nemají žádný časopis, 38 % uvedlo, že v třídní knihovně mají alespoň jeden časopisecký titul. V těch třídách, které v třídní knihovně mají alespoň jeden titul, se však výrazně nezvýšilo využívání časopisů, ale klesl počet učitelů, kteří je nevyužívají nikdy. Následující tabulka srovnává, jak často tyto dvě skupiny učitelů časopisy využívají.

Tabulka 4.3
Podíl učitelů podle četnosti využívání časopisů na základě jejich přítomnosti v třídní knihovně

Využití	ČASOPISY V TŘÍDNÍ KNIHOVNĚ	
	žádný časopis	alespoň 1 časopis
Týdně	4,3 %	6,7 %
Měsíčně	69 %	77 %
Nikdy	26,7 %	16,4 %

4.1.6 POČÍTAČOVÝ SOFTWARE

K nejméně využívaným zdrojům při výuce čtení patří počítačový software a materiály z internetu.

Software téměř vůbec *nevyužívají nové členské země EU* (s výjimkou Slovinska) a Řecko.

Naopak je tomu v USA, kde software využívá 8 % učitelů denně, 26 % týdně a 28 % měsíčně.

Poměrně hojně je využíván ještě v ostatních anglicky mluvících zemích, v Nizozemsku a ve Švédsku.

Vliv počtu počítačů ve školách na využívání softwaru
Ředitelé škol měli uvést počet počítačů, které mohou žáci 4. ročníků využívat pro účely výuky. Ze skupiny 18 zemí se výrazně odlišují USA (v průměru 26,6 počítače na školu) a Kanada (21,9 počítače).

Staré a nové země EU se od sebe v počtu počítačů na školu příliš neliší. Nejvyšší počet jich má Anglie (14,3) a nejnižší Slovensko (2,2). V zemích Evropské unie připadá na školu v průměru 7,6 počítače, v České republice je to 9,2 počítače.

V čem se však staré a nové země EU výrazně liší, je využívání počítačového softwaru pro výuku čtení. Například Švédsko, Skotsko, Nizozemsko, Francie a Německo mají přibližně stejný nebo i menší průměrný počet počítačů na školu, které mohou využívat žáci 4. ročníků, než **Česká republika**, avšak jejich využití je ve srovnání s Českou republikou dvojnásobné až čtyřnásobné (viz graf 4.6).

Graf 4.6
Podíl učitelů využívajících software pro výuku čtení v zemích EU a v anglicky mluvících zemích

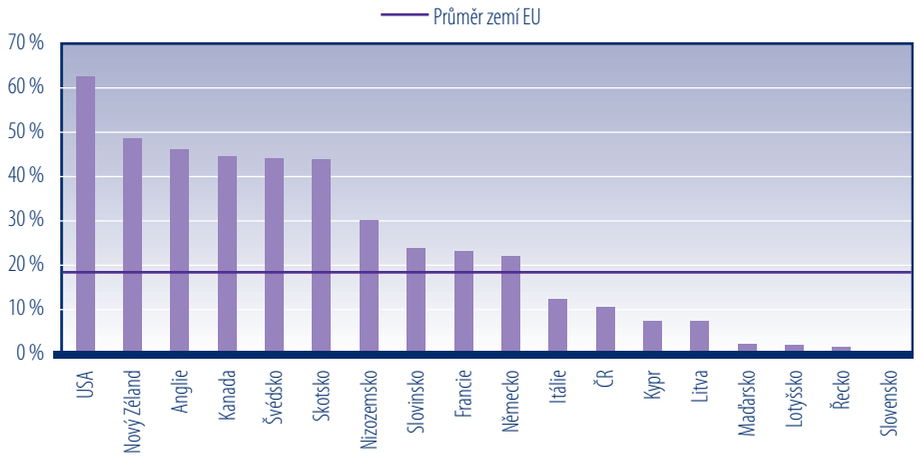

Dostupnost počítačů

Na dostupnost počítačů pro žáky 4. ročníků byli vedle ředitelů škol tázáni i učitelé.

Z grafu 4.7 je patrné, že se výpovědi ředitelů a učitelů v otázce možnosti využívání počítačů žáky 4. ročníků výrazně rozcházejí. V grafu jsou porovnána procenta ředitelů a učitelů jednotlivých zemí, kteří uvedli, že pro žáky 4. ročníku není dostupný ani jeden počítač.

Graf 4.7
Podíl ředitelů a učitelů uvádějících, že pro žáky 4. ročníku není dostupný ani jeden počítač

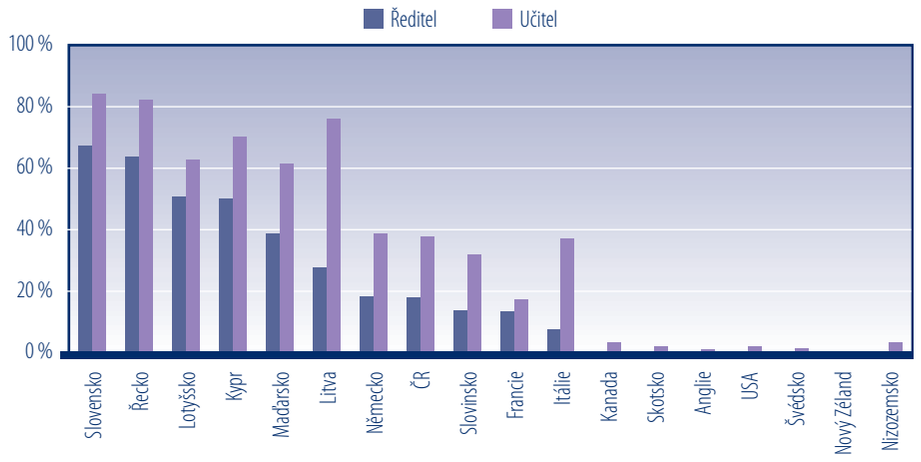

Z grafu je dále vidět, že k zemím, kde velké procento učitelů uvedlo, že pro jejich třídu nejsou počítače dostupné, se řadí především ty země, které počítačový software téměř nevyužívají.

Dalším důležitým faktorem, který ovlivňuje využívání softwaru, je dostupnost počítačů přímo ve třídě.

Graf 4.8
Podíl učitelů uvádějících, že jsou počítače dostupné ve třídě, a podíl učitelů, kteří je využívají

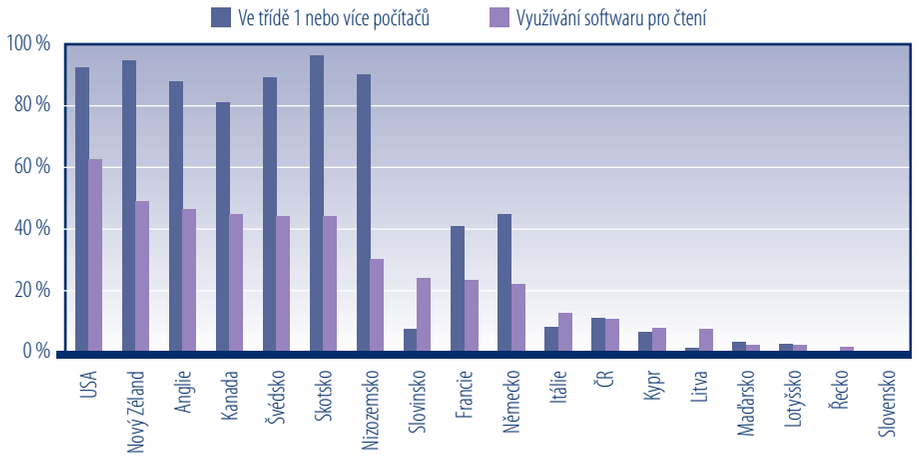

Z obou grafů jasně vyplývá, že země, které software nejvíce využívají, mají ve škole nejlepší přístup k počítačům a mají i velmi dobrý přístup k počítačům přímo ve třídě.

Česká republika

V České republice využívá software pro výukové účely pouze 10 % učitelů. *18 % ředitelů* uvedlo, že škola nemá k dispozici žádný počítač, který by mohli pro výukové účely využívat žáci 4. ročníku. Průměrný počet počítačů, které mohou v České republice žáci 4. ročníků využívat, je dle výpovědí ředitelů škol 9,2. Více než polovina ředitelů škol uvedla, že je ve škole 10 a více počítačů, které mohou být pro vzdělávací účely využívány žáky 4. ročníku.

Z celkového počtu *učitelů však 38 %* uvedlo, že pro jejich třídu počítače dostupné nejsou. Pouze 10 % učitelů uvedlo, že jejich žáci mají k dispozici počítač přímo ve třídě.

Nedostatek softwaru

Využívání softwaru není závislé pouze na dostupnosti počítačů nebo na ochotě učitele tuto činnost do výuky zařadit, ale také na tom, jak je škola výukovým softwarem vybavena.

V grafu 4.9 je v procentech uvedeno, kolik ředitelů si myslí, že výuku v jejich škole velmi nebo do jisté míry ovlivňuje nedostatek počítačového softwaru. V grafu je rovněž uvedeno, kolik procent učitelů alespoň někdy počítačový software pro výuku čtení využívá.

V zemích, kde ředitelé vyjádřili nespokojenost s nedostatkem výukového softwaru, je rovněž malé zastoupení učitelů, kteří uvedli, že při aktivitách spojených se čtením počítačový software používají.

Graf 4.9
Podíl ředitelů vyjadřujících nespokojenost s nedostatkem softwaru a podíl učitelů, kteří software používají

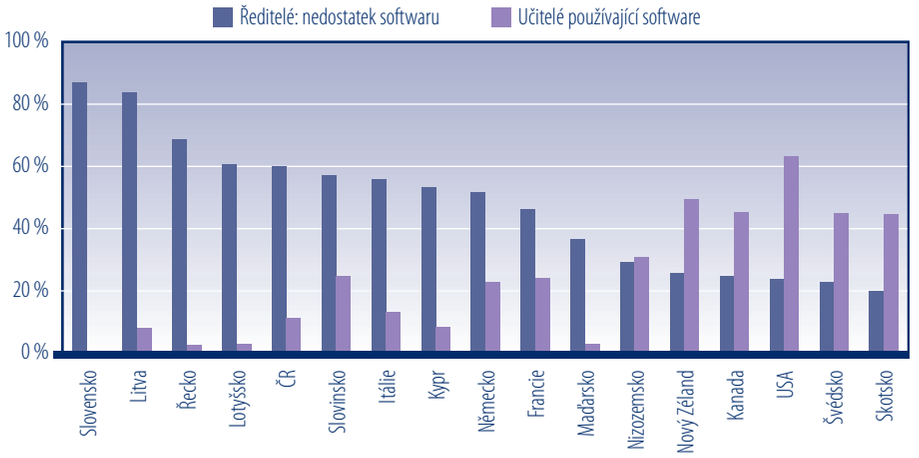

Encyklopedie

Ve **Švédsku** existuje celá řada počítačových výukových programů určených pro všechny ročníky. V nižších ročnících jsou výukové programy využívány především při výuce jazyka, čtení a psaní. Počítač je často využíván jako nástroj psaní. Již od raného věku se od žáků požaduje, aby když pracují na nějakém úkolu, si vyhledali informace na internetu. Počítač je rovněž považován za cenný nástroj pro vzdělávání žáků s poruchami čtení a psaní.

4.1.7 MATERIÁLY Z INTERNETU

Materiály z internetu používají především *anglicky mluvící země* (s výjimkou Skotska), kde s nimi v průměru pracuje přes polovinu učitelů. Hned za anglicky mluvícími zeměmi následuje *Švédsko* s 35 % učitelů.

Mnohem méně, v průměru 18 % učitelů, je využívají na Kypru, ve Skotsku a ve Francii.

Téměř *vůbec* (průměrně 94 %) materiály z internetu nepoužívají zejména *nové členské země EU* (s výjimkou Kypru) a *některé staré země EU* (Itálie, Německo, Nizozemsko a Řecko). Vůbec je nevyužívá Slovensko a téměř vůbec **Česká republika** s pouhými 1,7 %.

Připojení počítačů k internetu

Učitelé odpovídali na to, zda jsou některé z počítačů, které jsou pro jejich třídu dostupné, připojeny k internetu (e-mail nebo www). V grafu 4.10 je vidět, že v zemích, kde se materiály z internetu využívají nejvíce, je také velké procento možnosti přístupu k internetu. V řadě zemí, kde poměrně velké procento učitelů uvedlo, že mají k dispozici počítače připojené k internetu, se internet ve skutečnosti příliš nevyužívá. K těmto zemím se řadí i **Česká republika** (viz graf 4.10).

Graf 4.10
Podíl učitelů uvádějících možnost přístupu k internetu (e-mail nebo www) a podíl učitelů, kteří ho využívají pro výukové účely

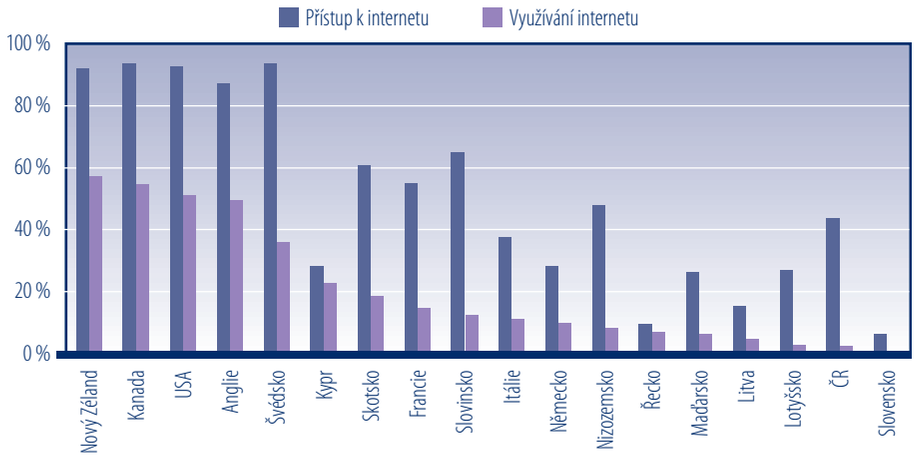

4.2 TYPY TEXTŮ VYUŽÍVANÉ PŘI VÝUCE ČTENÍ

Učitelé byli dále tázáni, jak často žákům předkládají určité typy textů, když vyučují čtení nebo se zabývají aktivitami spojenými se čtením.

Učitelé si moli vybrat z těchto typů textů:

- bajky a pohádky (dále jen *pohádky*),
- jiné příběhy – beletrie (*příběhy*),
- delší knihy s kapitolami (*delší knihy*),
- básně,
- divadelní hry (*hry*),
- popisy a vysvětlení týkající se věcí, lidí nebo událostí – literatura faktu (*literatura faktu*),
- návody a příručky popisující, jak věci fungují (*návody*),
- grafy a diagramy (*grafy*).

4.2.1 FREKVENCE VYUŽÍVÁNÍ TYPŮ TEXTŮ

V tabulce 4.4 je ukázáno, jak jsou v 18 zemích jednotlivé typy textů využívány. V průměru jsou využívány v tomto *pořadí*: příběhy, delší knihy, literatura faktu, pohádky, básně, grafy, návody, hry. Země, kde se určité typy textů využívají nadprůměrně, jsou označeny *kurzivou*. Vedle každé země je uvedeno číslo, které vyjadřuje, kolik dní v týdnu je daný typ textu využíván.

Nové členské země EU se oproti ostatním zemím více věnují čtení pohádek a básní, a naopak se až na určité výjimky méně věnují grafům, návodům a ze-

Tabulka 4.4

Četnost využívání typů textů – počet dní v týdnu

pohádky	počet dní	příběhy	počet dní	delší knihy	počet dní	básně	počet dní	hry	počet dní	literatura faktu	počet dní	návody	počet dní	grafy	počet dní
Slovinsko	*1,94*	*Itálie*	*2,90*	*Švédsko*	*3,18*	*Nový Zéland*	*1,11*	*Nový Zéland*	*0,48*	*Itálie*	*2,07*	*Švédsko*	*0,85*	*USA*	*1,47*
Maďarsko	*1,39*	*Lotyšsko*	*2,86*	*USA*	*2,99*	*Slovensko*	*0,96*	*Slovinsko*	*0,47*	*USA*	*1,57*	*Slovinsko*	*0,79*	*Itálie*	*0,98*
Slovensko	*1,27*	*Švédsko*	*2,56*	*Kanada*	*1,98*	*Kypr*	*0,90*	*Anglie*	*0,37*	*Německo*	*1,52*	*Nový Zéland*	*0,61*	*Kanada*	*0,94*
Litva	*1,25*	*Litva*	*2,45*	*Nový Zéland*	*1,78*	*Litva*	*0,89*	*Litva*	*0,36*	*Kypr*	*1,43*	*USA*	*0,50*	*Kypr*	*0,88*
Kypr	*1,13*	*USA*	*2,44*	*Anglie*	*1,75*	*Lotyšsko*	*0,77*	***ČR***	*0,29*	*Maďarsko*	*1,23*	*Kanada*	*0,49*	*Nový Zéland*	*0,85*
Lotyšsko	*1,01*	*Nový Zéland*	*2,44*	*Skotsko*	*1,63*	*Maďarsko*	*0,73*	*Kypr*	*0,24*	*Švédsko*	*1,14*	*Anglie*	*0,47*	*Řecko*	*0,62*
Itálie	*0,83*	*Maďarsko*	*2,12*	*Nizozemsko*	*1,58*	*Itálie*	*0,64*	*Francie*	*0,22*	*Skotsko*	*1,13*	*Německo*	*0,44*	*Anglie*	*0,57*
Švédsko	0,59	*Anglie*	*2,05*	Francie	0,78	*Slovinsko*	*0,62*	Lotyšsko	0,20	Kanada	1,06	*Maďarsko*	*0,42*	Skotsko	0,55
ČR	0,58	*Skotsko*	*1,82*	Litva	0,73	Anglie	0,57	Slovensko	0,18	Nový Zéland	1,02	Skotsko	0,37	Německo	0,53
Nový Zéland	0,53	Kanada	1,72	Lotyšsko	0,67	Francie	0,53	USA	0,18	Litva	0,96	Litva	0,35	Nizozemsko	0,49
Řecko	0,51	Slovensko	1,19	**ČR**	0,67	USA	0,51	Skotsko	0,14	Nizozemsko	0,90	Nizozemsko	0,35	Lotyšsko	0,45
USA	0,41	Kypr	1,13	Itálie	0,51	Řecko	0,47	Řecko	0,14	Řecko	0,85	Itálie	0,31	Litva	0,42
Anglie	0,40	Slovinsko	1,11	Maďarsko	0,49	Skotsko	0,45	Kanada	0,13	Slovinsko	0,83	**ČR**	0,29	Slovinsko	0,33
Kanada	0,39	Nizozemsko	1,07	Německo	0,47	**ČR**	0,42	Německo	0,12	Anglie	0,82	Francie	0,24	Švédsko	0,31
Francie	0,38	Německo	0,93	Slovensko	0,40	Kanada	0,37	Švédsko	0,11	**ČR**	0,60	Slovensko	0,21	Francie	0,31
Německo	0,30	**ČR**	0,89	Slovinsko	0,37	Německo	0,37	Itálie	0,10	Francie	0,57	Kypr	0,18	Maďarsko	0,19
Skotsko	0,26	Francie	0,74	Kypr	0,34	Nizozemsko	0,27	Maďarsko	0,07	Slovensko	0,55	Lotyšsko	0,12	**ČR**	0,13
Nizozemsko	0,22	Řecko	0,72	Řecko	0,16	Švédsko	0,17	Nizozemsko	0,03	Lotyšsko	0,53	Řecko	0,09	Slovensko	0,09
průměr	0,74	průměr	1,73	průměr	1,14	průměr	0,60	průměr	0,21	průměr	1,04	průměr	0,39	průměr	0,56

jména čtení delších knih. Ty jsou naproti tomu doménou *Švédska*, *anglicky mluvících zemí* a *Nizozemska*.

Pokud se zaměříme na *tři* nejvíce využívané typy textů, tedy *příběhy, delší knihy* a *literaturu faktu*, a porovnáme počet dní, kdy jsou ve škole využívány, zjistíme, že mezi zeměmi existují velké rozdíly.

Encyklopedie

Kurikulum v **Quebeku** klade důraz na tři typy textů: literární (příběhy, básně, hry, časopisy, deníky a obrázkové knížky), populární (komiksy, reklamy, plakáty, dopisy, pozvánky atd.) a informační texty (literatura faktu, vizuální texty a texty zprostředkované různými médii).

Pozn.: Mezi vizuální texty patří např. grafy, mapy, obrázky, tabulky, návody.

Česká republika patří k zemím, kde je četbě těchto typů textů věnováno poměrně málo času. Ani jediný z těchto textů není učiteli využíván nadprůměrně.

Naopak např. Švédsko, které v testu dosáhlo nejlepších výsledků, věnuje četbě těchto tří typů textů přibližně třikrát více času než Česká republika.

Souvislost četnosti čtení různých typů textů s výsledkem

Mezi jednotlivými zeměmi samozřejmě existují velké rozdíly, avšak obecně pro všech 35 zúčastněných zemí platí, že země, kde se věnuje více času čtení *příběhů,* dosáhly lepších výsledků (a naopak).

Souvislost s výsledkem lze zaznamenat také u čtení *delších knih*. Častější čtení delších knih při výuce vysvětluje asi 22 % rozdílů v průměrném výsledku mezi jednotlivými zeměmi na celkové škále, na škále pro literární účely se tato souvislost projevuje ještě výrazněji.

4.2.2 POŘADÍ VYUŽÍVÁNÍ TEXTŮ – PREFERENCE JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ ČI SKUPIN

Tabulka 4.5 ukazuje, v jakém pořadí jsou v rámci jednotlivých zemí využívány určité typy textů a které z nich jsou vůči ostatním zemím využívány nadprůměrně (jsou označeny *kurzivou*).

Pokud jde o pořadí, jak jsou různé typy textů v jednotlivých zemích využívány, existují mezi zeměmi nebo spíše skupinami zemí výrazné rozdíly. Detailněji se budeme věnovat *příběhům,* které jsou hlavním využívaným typem textu ve všech zemích, a dále *delším knihám* a *pohádkám,* v jejichž využívání se objevily největší rozdíly.

Tabulka 4.5
Pořadí využívání jednotlivých typů textů v 18 zemích

pořadí	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
USA	delší k.	příběhy	l. faktu	grafy	básně	návody	pohádky	hry
Švédsko	delší k.	příběhy	l. faktu	návody	pohádky	grafy	básně	hry
Kanada	delší k.	příběhy	l. faktu	grafy	návody	pohádky	básně	hry
Nizozemsko	delší k.	příběhy	l. faktu	grafy	návody	básně	pohádky	hry
Anglie	příběhy	delší k.	l. faktu	grafy	básně	návody	pohádky	hry
Skotsko	příběhy	delší k.	l. faktu	grafy	básně	návody	pohádky	hry
Nový Zéland	příběhy	delší k.	básně	l. faktu	grafy	návody	pohádky	hry
Itálie	příběhy	l. faktu	grafy	pohádky	básně	delší k.	návody	hry
Francie	delší k.	příběhy	l. faktu	básně	pohádky	grafy	návody	hry
ČR	příběhy	delší k.	l. faktu	pohádky	básně	návody	hry	grafy
Řecko	l. faktu	příběhy	grafy	pohádky	básně	delší k.	hry	návody
Německo	l. faktu	příběhy	grafy	delší k.	návody	básně	pohádky	hry
Maďarsko	příběhy	pohádky	l. faktu	básně	delší k.	návody	grafy	hry
Lotyšsko	příběhy	pohádky	básně	delší k.	l. faktu	grafy	hry	návody
Litva	příběhy	pohádky	l. faktu	básně	delší k.	grafy	hry	návody
Slovinsko	pohádky	příběhy	l. faktu	návody	básně	hry	delší k.	grafy
Slovensko	pohádky	příběhy	básně	l. faktu	delší k.	návody	hry	grafy
Kypr	l. faktu	příběhy	pohádky	básně	grafy	delší k.	hry	návody
průměr	příběhy	delší k.	l. faktu	pohádky	básně	grafy	návody	hry

4.2.3 PŘÍBĚHY

Příběhy patří k textům, které jsou v průměru využívány nejvíce: denně je používá téměř čtvrtina učitelů, týdně téměř polovina, pouhá 3 % učitelů je nepoužívají vůbec. U všech 18 zemí se čtení příběhů nachází na prvním nebo druhém místě.

Země, které využívají příběhy více (Anglie, Itálie, Litva, Lotyšsko, Nový Zéland, Skotsko, Švédsko a USA), se s výjimkou Lotyšska umístily lépe na škále čtení pro literární účely než na škále čtení pro informační účely.

Z pohledu psychologa se zájem o různé typy textů mění s věkem takto:

„Ve věku 10–14 let pohádky vystřídají příběhy. Dítě začíná vyhledávat mužské a ženské vzory. Čte příběhy o čarodějnickém učni, foglarovky, červenou knihovnu. Spojuje je jedno: děj utíká, byť je povrchní. Po desátých narozeninách začínají děti chápat vtip, anekdotu. Je na cestě stát se čtenářem."

(MATĚJČEK, Z. Vývoj dítěte a čtení.
In: *Čtením ke vzdělání*. Praha: Svoboda Servis, 2004, s. 7.)

4.2.4 DELŠÍ KNIHY

Vedle příběhů jsou delší knihy, pokud jde o pořadí v rámci země, nejvyužívanějším materiálem zejména ve Švédsku, v anglicky mluvících zemích, v Nizozemsku, ve Francii a v České republice. Ve Francii a v **České republice** jsou však ve srovnání s ostatními uvedenými zeměmi využívány mnohem méně často.

U zbývajících zemí se čtení delších knih objevuje nejdříve na čtvrtém, většinou však na pátém či šestém místě, v případě Slovinska dokonce až na sedmém místě.

Pokud jde o *četnost* využívání delších knih, můžeme země rozdělit na dvě skupiny:

I. *Švédsko, Nizozemsko* a *anglicky mluvící země,* které je využívají zejména *denně* a *týdně*.

II. Ostatní země, které je využívají *týdně*, ale zejména *měsíčně*.

Závislost výsledku žáků na četnosti využívání delších knih

V grafech 4.11 a 4.12 je pro dvě výše uvedené skupiny zemí a zvlášť ještě pro Českou republiku uvedena četnost využívání delších knih a průměrné výsledky žáků v závislosti na četnosti využívání delších knih. Ve všech skupinách klesá bodový výsledek zejména u těch žáků, jejichž učitelé využívají delší knihy pouze měsíčně nebo nikdy.

V **České republice** je **16 %** učitelů, kteří delší knihy nevyužívají vůbec nikdy a jejichž žáci také dosahují nejhorších výsledků.

Z grafu je dále vidět, že země, kde se čtou delší knihy častěji (skupina I), dosahují v průměru lepších výsledků než země, kde se tyto delší knihy čtou méně často (skupina II).

Graf 4.11
Podíl učitelů podle četnosti využívání delších knih

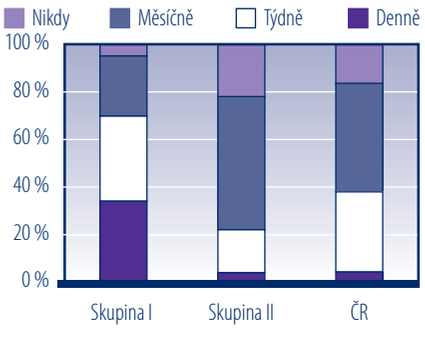

Graf 4.12
Průměrný výsledek podle četnosti využívání delších knih

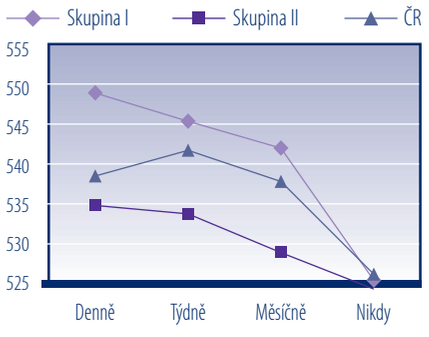

4.2.5 POHÁDKY

Pohádky jsou oblíbeným materiálem především v *nových členských zemích EU* a v *Itálii*, kde se pohádky využívají oproti ostatním zemím nadprůměrně (s výjimkou ČR). Graf 4.13 ukazuje, s jakou četností jsou v nových členských zemích využívány pohádky a delší knihy. Z grafu je patrné, že pohádky jsou využívány mnohem častěji než delší knihy. V grafu 4.14 je vidět, že čím častěji čtou žáci delší knihy, tím je jejich výsledek lepší, u čtení pohádek však k tomuto efektu nedochází.

Graf 4.13
Podíl učitelů podle četnosti využívání delších knih a pohádek v nových zemích EU

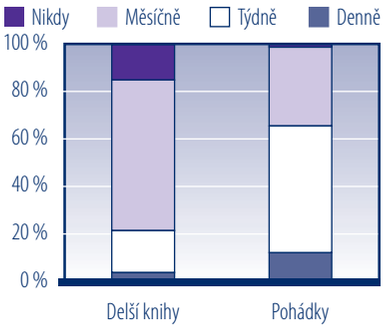

Graf 4.14
Průměrný výsledek podle četnosti využívání delších knih a pohádek v nových zemích EU

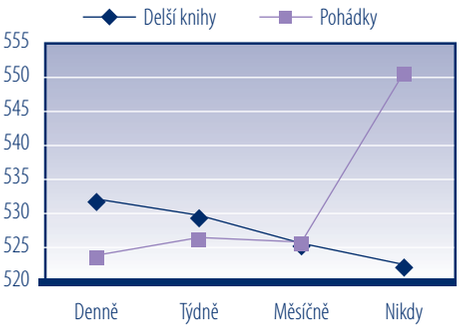

4.3 KTERÉ ČINNOSTI DĚLAJÍ UČITELÉ S ŽÁKY PO PŘEČTENÍ TEXTU?

Učitelé měli odpovědět nejen na to, které materiály při výuce čtení používají, ale také jak často nechají žáky po přečtení textu dělat určité činnosti.

Měli na výběr z následujících možností:

- odpovědět do pracovních sešitů na otázky zjišťující pochopení toho, co přečetli (dále jen *pracovní sešit*),
- napsat něco nebo reagovat na to, co přečetli *(psát)*,
- odpovědět na ústní otázky nebo ústně shrnout to, co přečetli *(odpovídat na otázky)*,
- povídat si vzájemně o tom, co přečetli *(povídat si)*,
- kreslit obrázky nebo dělat jinou výtvarnou práci na téma toho, co přečetli *(kreslit)*,
- zahrát hru nebo zdramatizovat to, co přečetli *(zahrát)*,
- dělat skupinovou práci na téma toho, co přečetli *(skupinová práce)*,
- odpovědět na písemný kviz nebo test na téma toho, co přečetli *(test)*.

Tabulka 4.6

Četnost činností práce s textem po jeho přečtení – počet dní v týdnu

pracovní sešit	počet dní	psát	počet dní	odpovídat na otázky	počet dní	povídat si	počet dní	kreslit	počet dní	zahrát	počet dní	skupinová práce	počet dní	test	počet dní
Maďarsko	*4,06*	*USA*	*2,02*	*Slovensko*	*4,58*	*Německo*	*3,38*	*Itálie*	*1,17*	*Kypr*	*1,05*	*Kypr*	*1,01*	*Itálie*	*1,06*
Litva	*3,19*	*Kypr*	*1,6*	*Litva*	*4,44*	*Litva*	*2,92*	*Slovinsko*	*1,05*	*Slovinsko*	*0,52*	*Maďarsko*	*0,35*	*USA*	*0,70*
Slovensko	*2,83*	*Maďarsko*	*1,57*	*Lotyšsko*	*4,30*	*Kypr*	*2,71*	*Slovensko*	*1,00*	*Lotyšsko*	*0,49*	*USA*	*0,30*	*Nizozemsko*	*0,56*
Itálie	*2,37*	*Nový Zéland*	*1,52*	*Řecko*	*4,22*	***ČR***	*2,32*	*Lotyšsko*	*0,95*	*Řecko*	*0,48*	***ČR***	***0,28***	*Francie*	*0,46*
USA	*2,05*	*Slovinsko*	*1,47*	*Maďarsko*	*4,19*	*USA*	*2,17*	***ČR***	*0,84*	*Maďarsko*	*0,43*	*Nový Zéland*	*0,28*	*Řecko*	*0,40*
Slovinsko	*1,98*	*Řecko*	*1,32*	*Kypr*	*4,06*	*Itálie*	*2,14*	*Nový Zéland*	*0,77*	***ČR***	*0,40*	*Litva*	*0,27*	*Slovinsko*	*0,38*
Kypr	1,88	*Slovensko*	*1,30*	***ČR***	*3,69*	*Řecko*	*2,03*	*Maďarsko*	*0,73*	*Litva*	*0,39*	Řecko	0,26	*Lotyšsko*	*0,38*
Lotyšsko	1,80	*Anglie*	*1,29*	*Anglie*	*3,55*	*Nový Zéland*	*1,91*	*USA*	*0,65*	*Slovensko*	*0,35*	Francie	0,25	Kanada	0,33
Řecko	1,69	*Litva*	*1,24*	*USA*	*3,44*	*Slovensko*	*1,88*	Kypr	0,61	Nový Zéland	0,32	Německo	0,25	**ČR**	0,32
Nový Zéland	1,65	*Itálie*	*1,23*	*Německo*	*3,37*	Anglie	1,79	Litva	0,57	Itálie	0,22	Slovinsko	0,23	Kypr	0,31
Skotsko	1,62	*Lotyšsko*	*1,23*	*Itálie*	*3,29*	Slovinsko	1,67	Řecko	0,54	Anglie	0,20	Kanada	0,22	Litva	0,29
Nizozemsko	1,57	*Kanada*	*1,23*	Slovinsko	2,99	Lotyšsko	1,44	Kanada	0,44	Kanada	0,17	Švédsko	0,20	Maďarsko	0,28
Kanada	1,50	Skotsko	1,03	Skotsko	2,82	Nizozemsko	1,41	Švédsko	0,43	Francie	0,15	Lotyšsko	0,18	Slovensko	0,25
Francie	1,29	Švédsko	1,02	Nový Zéland	2,39	Maďarsko	1,28	Skotsko	0,39	Švédsko	0,13	Itálie	0,18	Švédsko	0,21
Německo	1,27	Německo	0,75	Kanada	2,20	Kanada	1,13	Německo	0,38	Nizozemsko	0,12	Slovensko	0,17	Německo	0,16
Anglie	1,21	Nizozemsko	0,60	Francie	2,14	Skotsko	1,06	Anglie	0,38	USA	0,11	Anglie	0,14	Anglie	0,16
Švédsko	0,95	Francie	0,33	Nizozemsko	1,61	Švédsko	0,88	Nizozemsko	0,31	Skotsko	0,07	Skotsko	0,11	Skotsko	0,13
ČR	N	**ČR**	N	Švédsko	1,25	Francie	0,76	Francie	0,20	Německo	0,07	Nizozemsko	0,06	Nový Zéland	0,09
průměr	1,94	průměr	1,22	průměr	3,25	průměr	1,83	průměr	0,63	průměr	0,32	průměr	0,26	průměr	0,36

Údaje za Českou republiku pro činnosti psaní odpovědí do pracovních sešitů a psaní do sešitů nejsou k dispozici.

V průměru se země věnují uvedeným činnostem v tomto *pořadí*: odpovídat ústně na otázky, odpovědět do pracovních sešitů, povídat si o přečteném textu, psát, kreslit, psát test, zdramatizovat text a dělat skupinovou práci. Ve všech zemích je toto pořadí víceméně stejné, země se mezi sebou liší spíše v tom, kolik času jednotlivým činnostem věnují.

Z tabulky 4.6 je vidět, že se uvedeným činnostem věnují zejména *nové členské země*, *Itálie*, *USA* a *Řecko* (u ČR nejsou k dispozici údaje pro odpovídání na otázky do pracovních sešitů a pro psaní). Země, v nichž se tyto činnosti využívají nadprůměrně, jsou označeny *kurzivou.* Vedle každé země je uvedeno číslo, které vyjadřuje, kolik dní v týdnu učitelé s žáky danou činnost dělají.

Oproti výše uvedeným zemím s těmito činnostmi poměrně málo času „ztrácejí" Švédsko, Francie, Nizozemsko a anglicky mluvící země (s výjimkou USA). Jedinou aktivitou, které se více věnují i ve všech anglicky mluvících zemích, je *psaní.*

Encyklopedie

Ministerstvo školství na **Novém Zélandu** financovalo celonárodní kampaň zaměřenou na děti na prvním stupni a jejich rodiče, která měla napomoci zvýšit čtenářskou gramotnost. V rámci této kampaně existují dva základní programy: *Feed the Mind (Naplň svou mysl)* a *Books in Homes (Knihy v domácnostech)*.

Program *Feed the Mind* byl od května 1999 prezentován v televizi. Pořad zdůrazňoval vzájemnou provázanost mluvení, čtení a psaní. Hlavní důraz byl kladen na to, aby rodiče pochopili, že je jejich úloha při získávání zájmu dětí o čtení a psaní nezastupitelná. Pro rodiče byly zároveň připraveny letáky, které poskytovaly praktické návody, jak mají u svých dětí rozvíjet dovednosti nezbytné pro rozvoj čtenářské gramotnosti. V letácích byly informace např. o tom, co mají rodiče dělat, když se dítě během čtení zasekne na nějakém slově.

Program *Books in Home* vznikl v roce 1992 a byl zaměřen na žáky z rodin s nízkým socio-ekonomickým statusem. Jeho cílem bylo poskytnout kvalitní knihy žákům, kteří doma žádné nemají.